

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

346 פ"ק פ"ק כ"י תפ"ט ט"ז ט"ז ח' ט"ז י"ז
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: תובנות הנלמדות מחטא העגל

לרעה משפיע מיד על העולמות העליונים לטוב ולמוטב. הקב"ה אומר לאדם (ישעיה נ"א, ט"ז) "וְאֲשִׁים דְּבָרֵי בְּפִיךָ וּבְצֶל יְדֵי פְסִיתֶיךָ לְנֹטַע שְׂמִים וְלִיסַד אֲרָץ", אתה בדיבור שלך יכול לבנות עולמות או להרוס עולמות.

לכן הקב"ה ברא את הבהמה עם ראש כפוף, לעומת האדם שנברא עם ראש למעלה, כי השפעתו היא על העולמות העליונים.

כמו כן צורת גוף האדם שונה מהבהמה, כאשר הבהמה האבריים העיקריים: המח הלב והכבד עומדים בגובה שווה, לעומת צורת האדם שהוא בנוי כאשר המח למעלה, תחתיו הלב, והכי למטה הכבד. כי המח הוא מקום משכן הנשמה שהיא אחראית על החשיבה, הלב מופקד על הרגשות שם משכן הרוח, והכבד זה הנפש, מקום היצרים והתאוות של האדם. האדם צריך להיות מלך - מח לב כבד, להשליט את המח על הלב - על הרגשות, ואת שניהם יחד על הכבד - מקום התאוות. לעומת זאת הבהמה, המח הלב והכבד באותה שורה וגובה, לסמל, כי אינה יכולה להתגבר על תאוותיה ורצונותיה.

עם ישראל לאחר מתן תורה בחרו בעגל הזהב כאלהים, היינו רצו לדמות עצמם לבהמה, שאין לה השפעה על הבריאה וממילא היא יכולה לעשות מה שהיא רוצה. וכדברי הגמרא במסכת סנהדרין (סג:): יודעין היו ישראל בעבודת כוכבים שאין בה ממש, ולא עבדו עבודת כוכבים אלא להתיר להם עריות בפרהסייה. ע"כ.

לכן נקראת הפרשה "כי תשא", כדי להוקיע ולהפיק את אותה מחשבה מוטעית כי האדם דומה לבהמה ואינו משפיע על העולמות העליונים. תתרום, תתנשא, בפעולות הקטנות שלך אתה פועל בעולמות העליונים. וכדברי רבי חיים מוולוז'ין ז"ע בספרו נפש החיים הוא מפרש את המשנה באבות: "דע מה למעלה ממך" - כך: "דע, יהודי, מה שקורה למעלה - הוא ממך... כי כל מה שנעשה למעלה בעולמות העליונים גבוה גבוהים, הכול ממך הוא על פי מעשיך לאן נוטים, על פיהם יצאו ויבואו". וכן: "שעיקרו קשור ונטוע למעלה חלק ה' ממש כביכול. ומשתלשל כחבל עד בואה לגוף האדם. וכל מעשיו מגיעים לעורר שורשו העליון כענין החבל שאם יענע קצהו התחתון, מתעורר ומתנועע גם ראש קצהו העליון".

במדרש תנחומא (פרשת כי תשא, סימן י"ט), מובא: אמר להם אהרן: 'פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם'. אמר אהרן להם דבר קשה, שהנשים מתעכבות בו, שהם ראו כל הנסים והגבורות שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים ובים ובסיני. הלכו אצל הנשים. עמדו עליהם. ואמרו, חס ושלום, שנכפור בהקב"ה שעשה לנו כל הנסים וגבורות האלו ונעשה עבודה זרה. כיון שלא שמעו להם, מה כתבי, 'ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב' - אשר באזני נשיהם לא נאמר, אלא אשר באזניהם".

פרשת השבוע פרשת כי תשא יש בה את אחת הפרשות התמוהות ביותר והבלתי מובנות שאי אפשר להסביר ולקרב אל השכל, פרשת חטא העגל. כיצד עם ישראל שהגיעו לפיסגה הגבוהה ביותר - למעמד הר סיני, אשר מעיד עליהם בורא עולם: "ואני אמרתי אלהים אתם בני עליון כולכם", כעבור סך הכל ארבעים יום, נופלים לתהום כל כך עמוקה של חטא העגל.

כלל בידנו כי שמו של האדם מעיד על מהותו ועל שורשו, לכן רק אדם הראשון יכול היה לתת שמות לבעלי החיים, כי הוא ראה כל אחד מהו שורשו ועל פי זה הוא נתן לו את שמו. כאמור בתורה: "וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ תְּהִי, הוּא שְׁמוֹ". ולא נאמר 'כך יהיה שמו'. אלא הוא שמו באמת, מיסוד טבעו. לפי שהשכיל אדם הראשון להבין את שורשיו הרוחניים של כל בעל חיים לפי מראהו ולפי התנהגותו, ומתוך כך ידע לבחור באותיות המסוימות שצירופיהן הביאו לבריאתו, ועל פי זה קרא לו שם.

ובמדרש (בר"ר יז, ד) מובא: "בשעה שבא הקדוש ברוך הוא לברוא את האדם, נמלך במלאכי השרת. אמר להם: 'נעשה אדם?' אמרו לו: 'אדם זה מה טיבו?' אמר להם: 'חכמתו גדולה משלכם'. הביא לפניהם את הבהמה את החיה ואת העוף. אמר להם: 'זה מה שמו?' ולא היו יודעין. העבירן לפני אדם ואמר לו: 'זה מה שמו?' אמר: 'זה שור, זה חמור, זה סוס, וזה גמל'. 'ואתה מה שמך?' אמר לו: 'אני נאה להיקרא אדם שנבראתי מן האדמה'".

ממילא שמה של פרשת השבוע הוא "כי תשא", "תשא" הוא לשון התנשאות - רוממות. ולכאורה פרשה קשה זו בה נלמד על חטא העגל, על ירידתם של עם ישראל, סותר את שמה של הפרשה, והכי לא נכון לקרוא לפרשה זו "כי תשא"?

נראה לומר, מה היה עניינם של עם ישראל בבחירת עגל הזהב לומר עליו "אלה אלהיך ישראל"?

אחד ההבדלים בין אדם לבהמה, הבהמה הולכת עם הראש למטה, לעומת האדם שהולך עם ראש למעלה, ראש זקוף. פירוש המילה "בהמה": בה מה. מה שאלהים נתן לה - זה מה שיש בה, היא לא יכולה להתפתח היא לא יכולה להתקדם, היא לא יכולה להתעלות, בהמה אינה יכולה לבנות את העולם ואינה יכולה להרוס את העולם. היא יכולה רק לאכול עשב, להמליט, ולעזוב את העולם. לעומת זאת האדם שנברא בצלם אלהים, קיבל כוחות אדירים באמצעות כח הבחירה שבידו, יכול לבנות את העולם או חס ושלום יכול להרוס את העולם, יכול לצאת לירח, לחקור את החלל, את המאדים, יכול לחקור את חקר הצומח את בעלי החיים אפילו הקטנים ביותר וכו'. האדם קיבל כוחות אדירים, בפרט שרואים את דברי המקובלים עד כמה כל מעשה קל שאנו עושים כאן בעולם הזה לטובה או

המדרש מספר על הימנעותן של הנשים מלמסור את נזמיהן לעגל וזאת בשל אמונתן הגדולה בקב"ה, בזכות הניסים שעשה במצרים, בים סוף ובהר סיני. אהרון היה סבור, כי הנשים יצליחו למנוע את האנשים מלאסוף את הזהב לעגל, על אף שבסופו של דבר, לא עלה הדבר יפה. כי התייאשו הגברים והביאו את הזהב משל עצמם.

בזה מפרש רבינו בחיי את הפסוק: 'אדם אחד מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי' (קהלת, פרק ז'), מרמז, כי בקרב הנשים, לא נמצאה אף אחת שחטאה בחטא העגל. הדבר רמוז במילים "אלה אלוהיך ישראל" – הווה אומר – 'אשה בכל אלה לא מצאתי' – לא מצאתי אף אשה שאמרה: 'אלה אלוהיך ישראל'.

אומר הפרקי דרבי אליעזר (פרק מ"ה): "שמעו הנשים ולא רצו, ולא קבלו עליהן ליתן נזמיהן לבעליהן, אלא אמרו להם: לעשות עגל ותועבה שאין בו כוח להציל! לא נשמע לכם. ונתן להם הקדוש ברוך הוא שכרן בעולם הזה שהן משמרות ראשי חדשים יותר מן האנשים. ונתן להם שכר לעולם הבא שהן עתידות להתחדש כמו ראשי חדשים, שנאמר: "המשביע בטוב עדיך תתחדש כנשר נעוריק" (תהילים ק"ג, ה').

ונשאלת השאלה מה הקשר בין מעשיהן של הנשים לבין השכר שניתן להן לפי המדרש – והוא שימור ראשי החדשים?

אלא עם ישראל במעמד הר סיני שבים למעמד אדם וחיה בגן עדן. כדברי הגמרא בשבת (קמ"ו): "שבשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זומא, ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן". מעמד הר סיני היה חלון הזדמנויות, בני ישראל היו יכולים לשוב לגן עדן, לחדש ימיהם כקדם, אך כפי שנפלו אדם וחיה כן נופלים בני ישראל בעשיית העגל.

שני הסיפורים דומים מאוד, אם כי ישנו שוני משמעותי בין סיפור נפילת האנושות בחטא עץ הדעת לבין סיפור נפילת עם ישראל בחטא העגל. השוני נעוץ בתפקיד של הנשים בכל אחד מהחטאים:

בחטא עץ הדעת האשה היא הדומיננטית להרע. היא יוזמת את החטא והיא משדלת את האיש להשתתף בו. מעורבותה האקטיבית של האישה מונצחת בענישתה (בראשית ג', י"ב-ט"ז): "וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הִיא נָתַתָּה לִּי מִן הָעֵץ וָאֲכַל ... אֶל הָאִשָּׁה אָמַר ה'רְבָּה אֲרָבָה עֲצָבוֹנָה וְהִרְבֵּה בְּעֶצֶב תֵּלְדֵי בָנִים וְאֶל אִשְׁתְּךָ תִּשְׁקָתָךְ וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ". האשה שהתבלטה לחטוא מתבלטת כעת אל האיש.

תיקונה של האשה בחטא העגל דווקא, שוב שבו בני ישראל למעמד גן עדן, שוב עומדים הם בפני ניסיון, כעת הגברים הם יוזמי החטא, הם הדומיננטיים והם מבקשים לסחוף אחריהם את הנשים. אבל הנשים בתושייתן בולמות את הסחרור, הן לא נותנות את תכשיטיהן לשם עבודה זרה.

"ונתן להם הקדוש ברוך הוא שכרן בעולם הזה שהן משמרות ראשי חדשים יותר מן האנשים. ונתן להם שכר לעולם הבא שהן עתידות להתחדש כמו ראשי חדשים".

ונראה לומר כי ראשי חודשים באים לומר את ההבדל שיש בין גבר לאשה, כאשר בגבר קיימת זוהמת הנחש ובאישה לא. לאשה יש 3 יסודות חשובים אשר הם מיוחדים לה ולנפש שלה ואשר עליהן מושתתת תפקידה בבית היהודי.

לא לחינם היא מכונה עקרת הבית. הרי בית צריך להיות מושתת על 4 יסודות. (לא כמו כדור הארץ שהוא עיגול. ועליו נאמר על 3 יסודות העולם עומד)

ואם הרוב זה האשה... אז היא עיקרו של הבית.

היסוד הראשון... כמה פשוט אבל כמה חשוב... זה האוכל! אוכל של אמא! הלב של אמא!

האהבה שלה לבני ביתה. הדאגה להזין אותם, להכין עבורם אוכל טעים ובריא... לחמם את ליבם במרק טוב...

לא לחינם... כולנו נזכרים בערגה באוכל של אמא. גם אם אמא לא היתה שפית! כי באוכל של אמא טמון ליבה!

ואם הצבא צועד על קיבתו... המשפחה כולה צועדת על הסירים והתבניות ממטבח של אמא.

כאשר גבר מבשל יכול להיות שהוא יכין אוכל טעים יותר משל האשה, אבל חסר בו הלב, האשה בהכינתה את האוכל היא מכניסה בו את הלב שלה, והדבר הזה מורגש על ידי האוכלים.

וכנגד יסוד זה ניתנה לאשה מצוות הפרשת חלה.

שהרי היא זו שדואגת לבני ביתה למאכלים, והיא האחראית להפריש את החלה.

היסוד השני זה יסוד הארת הפנים, השמחה ועידוד שאשה משפיעה בביתה.

אשה מטבעה היא אופטימית, ויודעת לעודד. כאשר הגבר שרוי בצער הוא זו שמכניסה את האור למצב.

יודעת במומחיות שלה לשים לב לפרטים הקטנים ולהאיר אותם באור של תקווה... יש לה אמנם קצת דמיונות אבל מה לעשות... כדי להיות מאושר צריך להיות מדומיין. וכנגד זה יש לה את מצוות הדלקת הנר, שהיא מדליקה ומאירה את לבבות בני הבית בחום ובשמחה.

היסוד השלישי זה כח החידוש שלה, ושבירת השגרה השוחקת שיכולה לעיתים להרוס כל חלקה טובה.

מי מזיז את הספות? מי משנה תאורה? צבע? ארונות?

מי מחליף מלתחה כל שני וחמישי?

האשה יש לה את יסוד ההתחדשות ורענון האוירה. כנגד זה נתנה לה המצוה השלישית, שהיא השמירה על ההתחדשות וההתלהבות.

הגברים שנכשלו בחטא העגל, בזה הכניסו לעצמם את זוהמת הנחש, לעומת האשה שנמנעה מחטא העגל, אין בה את זוהמת הנחש.

לכן זכתה היא למועד של ראש חודש, מורה על ההתחדשות והשינוי לטובה, המביא את האור והשמחה לבית.

הודיה ושמחה בחודש אדר

כתב הבית יוסף (א"ח סימן תכ"ב) בשם האבודרהם, שכופלים פעמיים את הפסוק "כל הנשמה תהלל יה הללויה", כי הוא הפסוק האחרון והמסיים את ספר התהילים. וכתב הבית יוסף בשם הגאונים, מנין שאומרים הלל בראש חודש, מצינו שאמר דוד בתהלים שנים עשר הילולים בפרק "הללו אל בקדשו הללו ברקיע עוזו וכו'", שנים עשר הילולים כנגד שנים עשר ראשי חודשים שאומרים בהם הלל, ולפיכך אנו כופלים "כל הנשמה תהלל יה", כנגד שנה מעוברת שאומרי בה י"ג פעמים הלל בראשי חודשים.

ואמר על כך הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ז"ל: שהסדר של פרק זה בתהילים הוא לפי חודשי השנה: "הללויה" הוא כנגד חודש ניסן, "הללויה אל בקדשו" כנגד חודש אייר "הללויה ברקיע עוזו" כנגד חודש סיון, וכו', "הללויה בתקע שופר" – בחודש אלול שתוקעים בו בשופר. "הללויה בנבל וכינור" – בחודש תשרי, על שם שמחת חג הסוכות ושמחת בית השואבה שהיו עושים בנבל וכינור. וממילא הפסוקים האחרונים "כל הנשמה תהלל יה" כנגד חודש אדר, ולכן כופלים פסוק זה, כי בשנה מעוברת יש שני אדרים.

וצריך להבין מה שייכות יש ל"כל הנשמה תהלל" לחודשי אדר?

בספר בני יששכר הביא בשם האריז"ל כי שנים עשר חודשי השנה מכוונים כנגד אברי הראש, וחודש אדר הוא כנגד החוטם, וחוש הריח. והוסיף הבני יששכר שמצאנו שהגואלים שבחודש אדר נקראו על שם חוש הריח. מרדכי מר דרור, בשמים ראש, ואסתר היא הדסה, שעל ההדס מברכים "בורא עצי בשמים". וזהו שאמרו בברכות (מג): מנין שמברכין על הריח? שנאמר "כל הנשמה תהלל יה", איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו? הוי אומר זה הריח. הרי שפסוק זה הוא המקור שמברכים על חוש הריח.

ומה המיוחד בחוש הריח?

נאמר אצל יצחק אבינו: "וירח את ריח בגדי" ודרשו חז"ל במדרש (בר"ר סה, יח) "אל תקרי בגדי אלא בוגדי". כלומר חוש הריח מגיע לקשר העמוק שיש בין הקב"ה לבין עם ישראל, שגם

כאשר הם בבחינת "בוגדים" ואינם עושים רצונו של מקום, הקב"ה מריח את פנימיותם הטהורה והקדושה שאינה נפגמת, ועל ידי זה מגן ושומר עליהם. ואולי זה מה שיקרה בעת ביאת המשיח שהוא "מורח ודאין" (סנהדרין צג:) היינו שידון על פי חוש הריח, אין זה חס ושלום לרעתנו אלא להיפך לטובתנו, כי כל יהודי בפנימיותו מפיץ רוח של טהרה וקדושה, וכך המשיח יקרב את ישראל.

ודבר זה נתגלה בנס פורים בחודש אדר, כאשר הקב"ה עושה ניסים לעם ישראל, גם כאשר הם לא עושים את רצונו של מקום, שכן הנס שנעשה בהריגת ושתי, היה בעת שעם ישראל נהנו מסעודתו של אותו רשע והכעיסו את בורא עולם, ובכל זאת עמד להם למגן וציונה.

לכן בחודש אדר מגיע לידי "כל הנשמה תהלל יה" שפוצח בשיר ושבח לבורא עולם, המשפיע עלינו אף שאנו איננו ראויים מצד מעשינו.

והנה בספר אהבת שלום גילה כי חודש אדר הוא בבחינת "רעווא דרעיון אשתכח", כלומר, חודש המסוגל לקבלת התפילות. ולפי דרכינו יש לומר, כי האור החיים הקדוש (תחילת פרשת ואתחנן) מביא ארבעה תנאים לקבלת התפילה: אחד, שיתפלל כעני הדופק על הפתח כדרך אומרו (משלי י"ח, כ"ג) "תחנונים ידבר רש". ב', שיבקש ממקור הרחמים. ג', זמן התפלה, כדרך אומרו (תהלים ס"ט, י"ד) "ואני תפילתי לך ה' עת רצון". ד', שתהיה תפלתו מפורשת ולא תהיה סובלת פירוש בלתי הגון, וכמעשה שהובא במדרש (אסתר ז', כ"ד) בההוא גוי וישראל וכו' וילדה בהמתו של גוי ואנס ישראל להרכיבו על כתפו וכו'. עכ"ד.

הרי לנו כי התנאי הראשון לקבלת התפילות היא הרגשת רש, כלומר ההכרה שאני מצד עצמי לא מגיע לי, ואיני ראוי מצד מעשי. כאשר ראו ישראל את נס פורים שנעשה עמם אף שלא עשו רצונו של מקום, הגיעו להכרה, שהקב"ה משפיע עליהם שלא מצד מעשיהם הטובים, אלא כי חנון ורחום הוא.

הגמרא במסכת שבת (יא:) אומרת, חברים שהיו עוסקים בתורה מחוייבים להפסיק מהלימוד בשביל קריאת שמע אבל אין מפסיקים בשביל תפילה. אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא כגון רבי שמעון בן יוחאי וחבריו שתורתן אומנותם.

מבואר אם כן שרבי שמעון בר יוחאי היה מפסיק לקריאת שמע ולא היה מפסיק לתפילה.

מצד שני אומרת הגמרא במסכת שבת לג: שכשהיה מגיע זמן תפילה היה רשב"י במערה לביש ומכסי ומצלי, הרי שרשב"י כן היה מתפלל?

ותרצו התוספות: "הוא מצלי היינו קריאת שמע".

כלומר, קריאת שמע היא נקראת תפילה. וכך מפורש ב"זוה"ק תיקוני הזוהר (דף טו.) "יקראני בקריאת שמע ואענהו, הדא הוא דכתב אז תקרא וה' יענה". הרי לנו מפורש שקריאת שמע נקראת "יקראני" קריאה ותפילה.

ולכאורה מה השייכות בין קריאת שמע לבקשה ותפילה?

את אותה שאלה יש לשאול על מה שמצינו בכמה מקומות בש"ס שעמדו להתפלל ואמרו "משיב הרוח" ומיד נשבה הרוח אמרו מוריד הגשם ומיד ירד גשם, ולכאורה אמירת "משיב הרוח ומוריד הגשם" אינה אמירת בקשה, אלא אמירת שבח בלבד, וכיצד נענו כבר בעת אמירת שבח?

ונראה לבאר בהקדם, הגמרא בברכות (לב.) אומרת: "לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל", מה הענין לשבח את הקב"ה לפני שפונה אליו בבקשה.

מסביר הרשב"א בחידושי אגדות, שכאשר יבוא אדם לבקש מהקב"ה דבר כלשהו, ולבו יחשוב שגם בלי הקב"ה הוא יוכל להשיג את הדבר, או שיהיה בליבו ספק אם הקב"ה מסוגל להביא לו את הדבר הזה, כמו כן אם יחשוב שהקב"ה חייב לתת לו את אותו דבר, הרי שבמחשבות הללו הוא דוחה מעצמו את הישועה.

לכן כאשר מקדים שבח לבקשה, הוא משריש בלבו, דבר ראשון, הקב"ה לא חייב לעזור לי, וכל מה שעזר לי בעבר ובהווה ויעזור לי בעתיד, זה הכל חסד גמור מאיתו יתברך. דבר שני, בידו יתברך לעזור לי ולתת לי ואין דבר שמונע ממנו. אחרי שיקבע

את הדבר הזה, ממילא הוא פותח לעצמו את השערים לקבלת הבקשות שלו, ולכן עכשיו מן הראוי לבקש.

דבר זה אנו למדים ממשה רבינו בעת שהוא מתחנן להיכנס לארץ ישראל הוא מבקש: "וְאַתְּחַנֵּן אֵל ה' בְּעַת הַהוּא לְאָמֵר. ה' אֱלֹהִים אֲתָהּ הַחַלּוֹת לְהִרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ אֶת גְּדֻלַּתְךָ וְאֶת יְדֵי הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי אֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיךָ וּכְגִבּוֹרֶתְךָ".

מה הפירוש "אתה החילות"? אלא "אתה התחלת", כלומר משה רבינו פותח ואומר: רבונו של עולם כל מה שנתת לי זה אתה התחלת, זה לא בגלל שאני יש לי מעשים טובים, אז מגיע לי ושיילמת לי, כל מה שנתת לי זה לא מגיע לי, זה נטו בגלל שאתה התחלת לתת. ומי לנו יותר ממשה רבינו שהיה מלא זכויות בכל זאת הוא טוען אני עצמי לא מגיע לי כלום, הקב"ה לא חייב לי שום דבר, וכל מה שהוא נתן לי, זה הוא התחיל והכל מתנת חנם.

ודבר שני "אֲשֶׁר מִי אֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיךָ וּכְגִבּוֹרֶתְךָ". כלומר הוא מכיר כי הקב"ה הוא כל יכול ואין דבר שמונע ממנו או מגביל אותו ח"ו.

נראה לומר על פי דרכו של הרשב"א, כי התפילה מתחלקת לשניים, יש את חלק השבח ויש את חלק הבקשה. הקדמת אמירת השבח עניינה, היא כדי להכיר כי הקב"ה כל יכול ואין דבר המונע ומגביל אותו. לאחר מכן צריך את חלק הבקשה, כדי להוכיח שאני עצמי איני יכול לעשות דבר והכל תלוי בגזירת עליון.

עתה נבוא ונתרץ כיצד בקריאת שמע נחשב הוא מתפלל ומבקש, כמו כן כיצד באמירת השבח "משיב הרוח ומוריד הגשם" ממשיך לעצמו ישועה, אלא כאשר ממליך את הקב"ה על כל העולמות כולם ואומר כי הוא היה הווה ויהיה תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם, הרי בזה מקיים את החלק של הדבר שבח, אולם שאר אנשים שהם בעלי גאווה ומרגישים מעצמם, להם יש צורך גם להוסיף בקשות לאחר דברי השבח, כדי להוכיח שאינם סומכים על עצמם אלא אך ורק על בורא עולם. אבל צדיקים כרבי שמעון בר יוחאי ורבי חייא ובניו, הם אינם צריכים את חלק הבקשה בשביל להוכיח שהם לא סומכים על עצמם, ולכן הם כבר בדברי שבח זוכים להמשיך את הישועה.

מסופר שהאדמו"ר הקן מסאדיגורא ז"ל אמר, שהגמרא בסנהדרין (נח.) אומרת, שאין בן דוד בא אלא בדור שכולו חייב או בדור שכולו זכאי, ואמר האדמו"ר אני מקוה שהוא יבוא בדור שכולו חייב.

כולם נבהלו שזה היה נראה כאילו שהרב מקלל שהוא יבוא בדור שכולו חייב, אמר להם הרב, כוונתי, בעקבתא דמשיחא יהיו הרבה צרות, אבל יהיה שני סוגי אנשים איך להתמודד עם הצרות, יהיה דור שכולו זכאי שהם יטענו אנחנו לא מבינים מה הקב"ה רוצה מאיתנו הרי אנחנו זכאים ומגיע לנו. אבל יהיה אנשים אחרים שירגישו עצמם חייבים, אנחנו בגדר חייבים, לא מגיע לנו וגם אחרי מה שעברנו אנחנו עדיין בגדר חייבים.

וזה מה שאנו אומרים בהגדה של פסח "לפיכך אנחנו חייבים" שלאחר הנסים של יציאת מצרים אנחנו מרגישים עצמנו חייבים לרבונו של עולם.

חודש אדר מזלו דגים ומצינו בראש השנה (לא.), בחמישי היו אומרים "הרנינו לאלהים עוזנו" על שם שברא עופות ודגים לשבח לשמו. ומסביר רש"י: כשאדם רואה עופות משונים זה מזה נותן שבח למי שבראם. ע"כ.

אלא שצריך להבין הרי גם יש בהמות משונות ומדוע בחר דוקא בשינוי של העופות והדגים?

ונראה לומר, מצינו בחולין (קכז.) "כל שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה". כלומר, יש הרבה בריות משונות בים ואינן רואה אותם, ותפקידן לחפש ולגלותם, כמו כן העופות מקומם העיקרי הוא באויר, במקומות גבוהים הנסתרים מעיני האדם, וזה בא ללמדנו, כדי לשבח לבורא עולם צריך לחפש לתור ולמצוא, היינו, האדם על פניו לא מכיר בניסים הנעשים עמו רק אם יחפש וידרוש ימצא ויהיה לו על מה להודות.

וזה חודש אדר כי נס פורים היה נס טבעי ועל פניו לא היה נראה על מה להודות, אולם אחר כך התברר שהכל נעשה נס ופלא ופרצה ההודאה מפי עם ישראל.